J.Nr.: 16/01074
Avgerð.nr.: 2
Dagfesting.: 21.desember 2016

Mál viðvíkjandi borgara undir 67 ár við sjúkuni Alzheimers

Markamótsnevndin tók í 2016 (avgerð 1) avgerð í máli. Nevndin kom tá til ta niðurstøðu, at Almannaverkið við heimild í § 32 b í forsorgarlógini hevði ábyrgd av at veita borgaranum, sum heimabúgvandi borgara undir 67 ár við serligum tørvi, eina tænastu sum dagtilboð. Víst verður til nærri grundgevingarnar í avgerð 1.

Nú hevur avvarðandi kommuna fingið umsókn frá sama borgara, hesuferð um búpláss, ið kommunan hevur sent Markamótsnevndini til støðutakan.

Í málslýsingini greiðir kommunan m.a. so frá seinastu læknaváttanini, hjáløgd umsóknini: "Læknin skrivar, at borgarin klárar seg als ikki longur (...) Hann er best tæntur við at koma á røktarheim skjótast."

Avvarðandi kommuna heitir á Markamótsnevndina um at viðgera hetta mál vísandi til:

1) at talan er um eitt markamót, sum skal viðgerast eftir § 5, stk. 5, í lóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m., í hesum føri markamót 3 sbr. markamótsskjalinum. Sambært punkt 4 – niðurstøða og tilmæli - eru kommunur og land samd um at meginreglan er, at kommunurnar hava ábyrgd av at veita fólkapensjónistum, sum hava tørv á støðugari røkt, búpláss, men kunnu í serligum føri víkja frá hesi meginreglu sambært § 14, stk. 2. Hinvegin hevur landið ábyrgdina av at veita persónum við týðandi likamligum ella sálarligum breki ella víðfevndum sosialum trupulleikum, og sum tørva hjálp og stuðul til vanligt dagligt virksemi, umframt møguliga røkt, búpláss sambært § 32e í forsorgarlógini.

2) at persónar undir 67 ár við víttfevndum sálarligum ella kropsligum breki eiga at fáa pláss á bústovni eftir § 32e í forsorgarlógini

3) at § 14, stk. 2 í lógini sostatt er ein undantaksregla og tí er ikki talan um eina skyldu, men eina heimild at veita tilboð eftir hesi grein til borgarar undir 67 ár, t.d.

    a) um kommunan út frá eini fakligari meting metir, at tørvur er á støðugari røkt og at pláss á røktarheimi saman við eldri røktarkrevjandi borgarum er besta og einasta loysnin
    b) velur at raðfesta henda bólk
    c) hevur ein yvirkapasitet
    d) staðbundin viðurskifti tala fyri hesum,
    e) umframt møgulig atlit til sjálvsavgerðarrættin

Til 1. Markamótsnevndin er samd í viðmerkingunum um ásetingarnar í lógini um heimatænastu, eldrarøkt v.m. og Markamótsskjalið sum grundarlag fyri avgerðini. Kortini metir nevndin í mun til forsorgarlógina, at § 32 er meira viðkomandi enn § 32 e.

Til 2. Sama viðmerking sum omanfyri.

Til 3. Tað er rætt, at § 14, stk. 2, í Løgtingslóg nr. 121 frá 2014 um heimatænastu, eldrarøkt v.m., orðar seg so, at í serligum førum kann røktarheim ella eldrasambýli eisini hýsa øðrum røktarkrevjandi persóni enn fólkapensjónisti. Tað er skilligt, at slíkar orðingar kunnu leiða til ta fatan, at § 14, stk. 2, hervið hevur ásett eina skipan, har kommunalu tænasturnar mestsum eftir vild kunnu veita frávik treytað av atlitum,ið ikki einans hava at gera við borgarans tørv, men eisini slíkar fortreytir sum raðfesting og yvirkapasitet v.m. hjá kommununi sjálvari.

Ímóti hesum talar kortini, at tulkingin hjá kommununi førir til eitt slíkt úrslit, ið Markamótsnevndin júst var ætlað at forða fyri, nevniliga einum ógreiðum ábyrgdarbýti millum land og kommunur, har kommunur kunnu handla, men noyðist ikki at gera tað, við tí úrsliti, at bæði land og kommuna hava ábyrgd. Fyri borgaran verður rættarstøðan tá bæði ógreið og ógjøgnumskygd.

Markamótsnevndin heldur tí, at § 14, stk. 2, má tulkast í ljósinum av yvirskipaðu ætlanini aftanfyri lógina, nevniliga at sleppa av við ógreiðu markamótini millum land og kommunur. Álitið frá Trivnaðarnevnd Løgtingsins í løgtingsmáli nr. 64/2013 frá 18. mars 2014 og broytingaruppskotið millum 1. og 2. viðgerð, ið m.a. innihelt uppskotið til verandi § 5, stk. 5, sigur frá hesum.

Eisini kann vera víst á, at eitt berandi atlit í sambandi við útleggingina var, at borgarans tørvur heldur enn spurningurin um 67 ára markið skuldi vera avgerandi. Sí almennu lógarviðmerkingarnar, s. 22 undir yvirskriftini "Markamót [http://www.logting.fo/files/casestate/13951/064.13%20U.t.%20ll.%20um%20heimatanastu%20eldrarokt%20v%20m.pdf,"]

Í hesum ljósi má meiningin við § 14, stk. 2, vera at skila av og nágreina ein bólk av borgarum undir 67 ár, sum í mun til *røktartørv* er so sambærligur við røktarkrevjandi yvir 67 ár, at tað er rímiligt at javnseta hesar bólkar og – heldur enn at veita búpláss eftir § 32 í forsorgarlógini – geva teimum undir 67 somu atgongd til røktarheim og eldrasambýli eftir § 14, stk. 2, í lóg um heimatænastu og eldrarøkt sum teimum yvir 67.

Avbjóðingin er síðan at nágreina henda bólk nærri.

Kriteriuni, ið síggjast í lógarviðmerkingunum, eru ikki serliga greið, men okkurt fæst kortini av vegleiðing. Undir yvirskiftini *Markamót millum bútilboð, veitt sambært hesi lóg, og bútilboð, veitt sambært forsorgarlógini*, s. 41, stendur

"Í hesum lógaruppskoti verður hildið fast við galdandi undantaksregluna um, at í heilt serligum føri kunnu borgarar undir 67 ár fáa bústað á røktarheimi ella eldrasambýli. Her verður serliga hugsað um fólk við kroniskum sjúkum s.s. Alzheimer, Sclerosu ella aðra neurologiska sjúku, sum

viðføra, at tey eru røktarkrevjandi, ella fólk, sum eru doyggjandi, sum ynskja at fáa eitt plass á einum røktarheimi."

Líknandi verður sagt á s. 48 undir serstøku viðmerkingunum til § 14, stk. 2:

"Ásetingin inniber, at røktarheim ella eldrasambýli í serligum førum kunnu hýsa yngri borgarum, sum eru røktarkrevjandi og sum tørva røkt alt samdøgrið. Tað kann t.d. vera borgari sum fær eina demenssjúku áðrenn pensjónsaldur. Í slíkum førum er týdningarmikið at taka atlit til, hvørji tilboð annars eru tøk í økinum, bæði undir kommunalum og landsins myndugleika. Harafturat er týdningarmikið at taka atlit til ítøkiliga tørvin hjá borgaranum og hvørji ynski hesin hevur í mun til bústað og tænastu."

Um vit samanhalda hesi kriteriu við ítøkiliga málið, so er nógv, sum bendir á, at hann eigur at verða javnsettur við tey yvir 67 ár í mun til búpláss á kommunalum røktarheimi. Borgarin hevur fingið staðfest sjúkuna Alzheimer, ið hevur havt við sær, at hann hevur mist evnini at taka sær av sær sjálvum og tískil er serliga røktarkrevjandi.

Onki er heldur av upplýsingum í málinum, sum bendir á, at sjúkan hevur havt ta avleiðing, at borgarin kann væntast serliga trupul at integrera á deild fyri minnisveik á kommunalum røktarheimi.

Niðurstøða

Markamótsnevndin er samd um, at borgarin eftir § 14, stk. 2, í løgtingslóg nr. 121 frá 2014 um heimatænastu, eldrarøkt v.m kemur undir ábyrgdarøkið hjá avvarðandi kommunu heldur enn ábyrgdarøkið hjá Almannaverkinum. Umsóknin frá borgaranum eigur tískil at verða viðgjørd við atliti til hansara tørv og ikki hansara aldur.

Bárður Larsen (form.)

Ása Olsen

Katrin Danielsen